

ЧИННИКИ ТА НАСЛІДКИ «ТІНЕЗАЦІЇ» ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Коваль О.О. – ст. 1 курсу

Науковий керівник – д.е.н., професор Сірко А.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Економічне становище України протягом останніх років характеризується значним розширенням масштабів тіньової економіки та посиленням її впливу на соціально-економічне життя суспільства. На протязі сторіч всі країни світу ведуть нескінченну боротьбу з тіньовою економікою. Її вивчають, з нею домовляються, умовляючи вийти на світ, з нею борються. І все ж вона існує.

До найістотніших чинників тінізації національної економіки належать наступні:

1. Неefективне державне регулювання економіки — відсутність довіри бізнесу до держави та держави до бізнесу, висока бюрократизація, недосконале інституційне та законодавче забезпечення. Результатом проблем є формування на цій основі корпоративно-бюрократичних структур, які фактично підміняють собою механізм державного управління. Іншою проблемою є часта зміна законодавчого забезпечення підприємницької діяльності, що унеможливує ефективно планувати діяльність бізнесу та сприяє постійному пошуку шляхів до тінізації діяльності.

2. Неefективне адміністрування податків. Сприяють цьому також велике та несправедливе податкове навантаження, збільшення частки збиткових підприємств, низький рівень платіжної дисципліни, нестабільність та недосконалість податкового законодавства, необізнаність із цим законодавством, правова незахищеність платників податків. Іншою важливою причиною залишається відсутність ефективних механізмів покарання за недотримання податкового законодавства, що створює додаткові стимули до мінімізації та ухилення від сплати податків.

3. Проблеми ринку праці, пов'язані з низькими економічними стимулами до офіційного працевлаштування працівників та зростанням рівня безробіття. Проте, найбільшою проблемою є відсутність ефективної системи контролю та покарання за неофіційне працевлаштування та неоподаткування заробітної плати.

4. Недосконале грошово-кредитне регулювання, яке полягає в непрозорому фінансуванні комерційних банків та встановленні гнучкого валютного курсу, надмірна активність держави на позичковому ринку — випуск державних облігацій для поповнення державного бюджету, що сприяє концентрації капіталу навколо спекулятивних операцій та підвищенню процентних ставок, надмірний обсяг грошової пропозиції, що не

відповідає реальним потребам економіки і має дефляційні або інфляційні наслідки.

5. Недосконалість бюджетної системи, низький контроль за використанням бюджетних коштів

6. Недосконалість судової та правоохоронної системи, відсутність чіткої державної програми боротьби з організованою злочинністю, в тому числі і в економічній сфері, низький рівень довіри населення до судових та правоохоронних органів.

7. Рівень загальної злочинності - кримінальне середовище є одним з основних базисів економічної злочинності та невіддільним від тіньової економіки.

Наслідки функціонування тіньової економіки в Україні:

– Одним із головних наслідків тінізації економіки є деформація податкової системи. Вона проявляється у нерівномірності галузевого податкового навантаження і скороченні розходів бюджету.

– Тіньова економіка значно зменшує ефективність макроекономічного регулювання. Відсутність певних даних о масштабах і структурі розвитку „тіні” не дозволяє уряду приймати адекватні економічні рішення.

– Тіньова діяльність обмежує можливості залучення підприємцями інвестиційних ресурсів, особливо іноземних. Розширення тіньового сектора стимулює ріст спекулятивних фінансових і торговельних угод в шкоду розвитку реального виробництва.

Таким чином, негативний вплив тіньової економіки полягає в загальній криміналізації держави і суспільства, а також в скороченні податкових надходжень і неможливості держави забезпечити реалізацію соціально-економічних програм і розвиток економіки в цілому.

При цьому тіньова економіка має і позитивну роль, яка полягає в тому, що вона створює робочі місця, які не мають можливості існувати в умовах офіційної економіки, а також є засобом виживання та поліпшення умов життя більшості громадян.

Основною метою детінізації економіки України є створення необхідних умов для покращення інвестиційного клімату, зниження податкового та регулятивного тиску на підприємницьку діяльність, захист прав власності та трудових відносин. Дані реформи також дадуть поштовх до забезпечення економічного розвитку, що за умов високих показників тіньової економіки є неможливим.

Література

1. Сірко А.В. Економічна теорія Політекономія: навчальний посібник / за редакцією А.В. Сірко. - Київ: видавництво «Центр учбової літератури», 2014. – 414 с.

2. Мазур І. Детінізація економіки України: теорія та практика: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 239 с.